

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 654/2018*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 17η Ιανουαρίου 2018, ημέρα Τετάρτη και ώρα 12:00, με την εξής σύνθεση:

Προεδρεύουσα: Άννα Νάκου (Αντιπρόεδρος).

Μέλη: Λευκοθέα Ντέκα,

Παναγιώτης Φώτης (Εισηγητής) και

Μιχαήλ Πολέμης, σε αναπλήρωση του Τακτικού μέλους, Σωτηρίου Καρκαλάκου.

Γραμματέας: Ευαγγελία Ρουμπή.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της προηγούμενης γνωστοποίησης, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1-3 του ν. 3959/2011, της συγκέντρωσης για την απόκτηση του αποκλειστικού ελέγχου της εταιρίας «ΙΑΣΩ GENERAL-ΓΕΝΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΧΟΛΑΡΓΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» από την εταιρία «HELLENIC HEALTHCARE S.A.R.L.»

Πριν την έναρξη της συζητήσεως, Γραμματέας της υπόθεσης ορίσθηκε η υπάλληλος της Γραμματείας Προέδρου, Αντιπροέδρου και Εισηγητών, Ευαγγελία Ρουμπή, με αναπληρώτρια αυτής την Ευγενία Ντόρντα.

Στην αρχή της συζήτησης, η Προεδρεύουσα του Τμήματος και Αντιπρόεδρος της Ε.Α. έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 249/15.01.2018 Έκθεσή του και πρότεινε – για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά σε αυτή – την έγκριση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατ' άρθρο 8 παρ. 3 του ν. 3959/2011, της από 05.12.2017 (υπ' αριθ. πρωτ. 7143) γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης που αφορά στην απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου από την εταιρία «HELLENIC HEALTHCARE S.A.R.L.» της εταιρίας «ΙΑΣΩ GENERAL-ΓΕΝΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΧΟΛΑΡΓΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», δεδομένου ότι η εν λόγω συγκέντρωση, παρότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 6 ν. 3959/2011, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές στις οποίες αφορά.

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε μία επιπλέον έκδοση για το ΦΕΚ. Στο ενδιαφερόμενο μέρος θα επιδοθεί η πλήρης έκδοση. Από την έκδοση για το ΦΕΚ έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]), σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α'/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54 Β'/16.1.2013). Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

Με την ολοκλήρωση της ανάπτυξης της εισήγησης, η Επιτροπή προχώρησε σε διάσκεψη επί της ως άνω υπόθεσης με τη συμμετοχή του Εισηγητή Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, και αφού έλαβε υπόψη της την Έκθεση του εν λόγω Εισηγητή, τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης και το ισχύον νομικό πλαίσιο,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ

I Η ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΡΑΞΗ

I.1 Ιστορικό συμφωνίας - Ουσιώδεις όροι της συμφωνίας

1. Σύμφωνα με τη γνωστοποίηση, δυνάμει της από [...] Σύμβασης αγοράς και πώλησης μετοχών (εφεξής «Σύμβαση»), η μέτοχος της εταιρίας ΙΑΣΩ GENERAL, «ΙΑΣΩ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ-ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ & ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ-ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ, ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ Α.Ε.» (εφεξής «ΙΑΣΩ» ή «Πωλήτρια») συμφώνησε να μεταβιβάσει στη HELLENIC HEALTHCARE τις [...] εκδοθείσες και πλήρως καταβεβλημένες μετοχές, εκάστη ονομαστικής αξίας [...] ευρώ που κατέχει στο ΙΑΣΩ GENERAL και οι οποίες αντιπροσωπεύουν ποσοστό [...] % του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου και των δικαιωμάτων ψήφου της, το σύνολο των οποίων ανήκουν και κατέχονται από την ΙΑΣΩ¹, για ποσό που θα ισούται με το χρηματικό αντίτιμο των [...] ευρώ («αντάλλαγμα»)².

2. Στη Σύμβαση προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι, με την επιφύλαξη οποιασδήποτε αντίθετης διάταξης σε αυτήν, η εξαγοράζουσα δεν θα υποχρεούται [...]³.

3. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, η ολοκλήρωση⁴ θα εξαρτάται από την πλήρωση ή παραίτηση από τις ακόλουθες Προϋποθέσεις^{5, 6}:

[...]⁷[...]⁸.

4. Η ολοκλήρωση θα λάβει χώρα στα γραφεία της εξαγοραζόμενης, [...].

5. Περαιτέρω, η Σύμβαση περιλαμβάνει ρήτρα περί μη ανταγωνισμού και μη

¹ Βλ. στην Ενότητα 1. της Σύμβασης υπό τίτλο «ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ» τον όρο «Πωλούμενες Μετοχές», σελ. 9.

² Βλ. παρ. 2.1 της Σύμβασης.

³ Βλ. παρ. 3.3 της Σύμβασης και Ενότητα 1. της Σύμβασης υπό τίτλο «ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ» τον όρο «Έγκριση Συγκέντρωσης», σελ. 7, όπου ως Έγκριση Συγκέντρωσης νοείται «[...]».

⁴ Βλ. στην Ενότητα 1. της Σύμβασης υπό τίτλο «ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ» τον όρο «Ολοκλήρωση», ο οποίος σημαίνει ολοκλήρωση της πώλησης και της αγοράς των Πωλούμενων Μετοχών σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση (σελ. 3).

⁵ Βλ. παρ. 3.1 της Σύμβασης.

⁶ Όπου ο όρος «Εταιρεία» νοείται η ΙΑΣΩ GENERAL Α.Ε. (Βλ στην Ενότητα 1. της Σύμβασης υπό τίτλο «ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ», σελ. 2).

⁷ Βλ. Ενότητα 1. της Σύμβασης υπό τίτλο «ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ» τον όρο «[...]» σελ. 10.

⁸ Βλ. και παρ. 3.4 της Σύμβασης «[...]».

προσέλκυσης προσωπικού, [...]»⁹, [...].

6. Ειδικότερα, η υποχρέωση μη ανταγωνισμού συνίσταται [...]»¹⁰, [...]»^{11,12}.

7. Οι ανωτέρω ρήτρες μη ανταγωνισμού και μη προσέλκυσης προσωπικού κρίνονται απαραίτητες για την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης και συνδέονται άμεσα με αυτήν, κατά τα οριζόμενα στην «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με τις συγκεντρώσεις και είναι απαραίτητοι για την πραγματοποίησή τους» (2005/ 56/03), πληρούν μάλιστα και τον ανώτατο χρονικό περιορισμό ισχύος τους, των τριών ετών, όπως προβλέπεται στην προαναφερθείσα Ανακοίνωση (βλ. παρ. 20 και 26).

8. Επιπρόσθετα, συμφωνείται μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών ότι [...].

9. Τέλος, τα μέρη συμφωνούν ότι κατά την Ολοκλήρωση, [...]»¹³.

I.2 Λόγοι πραγματοποίησης

10. Σύμφωνα με τη γνωστοποίηση, η εξαγοράζουσα επικαλείται ως οικονομικούς και στρατηγικούς λόγους, οι οποίοι δικαιολογούν την πραγματοποίηση της υπό κρίση συναλλαγής, την εξασφάλιση της βιωσιμότητας της εξαγοραζόμενης με την οικονομική της ενίσχυση και τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας, με την αναβάθμιση του βασικού ιατρικού εξοπλισμού της εξαγοραζόμενης και την παροχή νέων υπηρεσιών. Με τη βιωσιμότητα της εξαγοραζόμενης διασφαλίζονται θέσεις εργασίας, ενώ η αναβάθμιση των παρερχόμενων υπηρεσιών δημιουργεί προοπτικές νέων θέσεων εργασίας. Εξάλλου, η εξεταζόμενη συναλλαγή αναμένεται να επιφέρει σημαντικές οικονομίες κλίμακας [...]. Τα οφέλη αυτά αναμένεται να μετακυληθούν στους καταναλωτές, λαμβανομένου υπόψη ότι η μείωση των λειτουργικών εξόδων και η επίτευξη συνεργειών και οικονομιών κλίμακας θα ενδυναμώσουν τις προοπτικές μιας πιο ανταγωνιστικής τιμολογιακής πολιτικής, ενώ παράλληλα οι καταναλωτές θα ωφεληθούν απολαμβάνοντας διευρυμένες και αναβαθμισμένες υπηρεσίες υγείας.

⁹ Βλ. Ενότητα II.2, σχετικά με τις επιχειρήσεις της πωλήτριας ΙΑΣΩ.

¹⁰ Ειδικότερα για τους συμβούλους προβλέπεται ότι τα υπόχρεα για την τήρηση της ρήτρας μη προσέλκυσης προσωπικού πρόσωπα δεν θα ζητήσουν «[...]».

¹¹ Βλ. όρο 4.12 της Σύμβασης, [...].

¹² Συνιστά καθήκον των επιχειρήσεων να αξιολογούν μόνες τους κατά πόσον και σε ποιο βαθμό οι συμφωνίες τους μπορούν να θεωρηθούν παρεπόμενες μιας πράξης συγκέντρωσης. Για τους περιορισμούς που δεν μπορούν να θεωρηθούν άμεσα συνδεδεμένοι και απαραίτητοι για την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ (πρώην 81 και 82 της συνθήκης ΕΚ). Βλ. σχετ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με τις συγκεντρώσεις και είναι απαραίτητοι για την πραγματοποίησή τους (2005/C 56/03).

¹³ Βλ. Παράρτημα 2 όρους 1.1 και 1.4. Επίσης βλ. Ενότητα 1. της Σύμβασης υπό τίτλο «ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ», όπου [...].

II ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

II.1 Hellenic Healthcare S.A.R.L. & Δίκτυο CVC

11. Η εξαγοράζουσα εταιρία Hellenic Healthcare S.A.R.L. είναι εταιρία συμμετοχών με έδρα το Λουξεμβούργο, η οποία που συστήθηκε την 6.3.2017 και ελέγχεται εμμέσως από τη CVC Capital Partners SICAV-FIS S.A. (CVC), επίσης με έδρα το Λουξεμβούργο, μέσω ορισμένων αμοιβαίων **κεφαλαίων CVC**.

12. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα εταιρία, το «**δίκτυο CVC**» περιλαμβάνει τη CVC και τις θυγατρικές της και συνδεδεμένες με αυτήν εταιρίες, καθώς και τη CVC Capital Partners Advisory Group Holding Foundation και τις θυγατρικές της, οι οποίες είναι μη εισηγμένες εταιρίες, οι δραστηριότητες των οποίων περιλαμβάνουν την παροχή επενδυτικών συμβουλών ή/και τη διαχείριση επενδύσεων για λογαριασμό επενδυτικών αμοιβαίων κεφαλαίων (εφεξής «**Κεφάλαια CVC**»). Το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων των Κεφαλαίων CVC περιλαμβάνει συμμετοχές σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, κατασκευαστικών εταιρειών, εταιρειών λιανικής πώλησης και διανομής, κατά κύριο λόγο στην Ευρώπη, την Αμερική και την περιοχή της Ασίας – Ειρηνικού.

13. Η Hellenic Healthcare δραστηριοποιείται στην Ελλάδα από τον Μάιο του 2017 οπότε απέκτησε την πλειοψηφία (η οποία ανέρχεται σήμερα σε [...]%) επί του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας με την επωνυμία «Περσεύς Ανώνυμος Εταιρεία Εκμετάλλευσης και Λειτουργίας Φορέων Υγειονομικής Μέριμνας» και το διακριτικό τίτλο «Περσεύς Υγειονομική Μέριμνα Α.Ε.» (εφεξής «**Περσεύς**»). Η εταιρεία Περσεύς είναι επικεφαλής του Ομίλου Περσεύς και λειτουργεί το νοσοκομείο «Metropolitan Hospital» (εφεξής Metropolitan), ιδιωτική γενική κλινική που βρίσκεται στην περιοχή του Νέου Φαλήρου στην Αττική.

14. Πέραν του νοσοκομείου Metropolitan, η Hellenic Healthcare, μέσω του ομίλου Περσεύς, ελέγχει άμεσα ή έμμεσα τις ακόλουθες επιχειρήσεις:

- Υγειονομική Μέριμνα Ανδρομέδα Α.Ε, της οποίας η Περσεύς κατέχει το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου, η οποία βρίσκεται υπό εκκαθάριση.
- Group Medical Purchasing Ε.Π.Ε. (GMP Ε.Π.Ε.) (εφεξής «**GMP**»), ελληνική εταιρία, [...] ¹⁴, στην οποία η Περσεύς κατέχει άμεσα ποσοστό [...] % επί του μετοχικού της κεφαλαίου και έμμεσα ποσοστό [...]. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα «*Αποτελεί πάγια πρακτική στην Ελληνική αγορά (όπως στην περίπτωση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, καθώς και των μεγαλύτερων ανταγωνιστών) οι ιδιωτικές κλινικές να προμηθεύονται μέρος των αναλωσίμων τους (συγκεκριμένα, ειδικά υλικά που χρησιμοποιούνται για την παροχή υπηρεσιών υγείας στους ασθενείς) μέσω σύστασης εταιρειών που προμηθεύονται ιατρικά υλικά από τρίτους... Ενδεικτικά, οι αγορές από την GMP ανήλθαν περίπου σε [...] % του συνολικού λειτουργικού κόστους του Metropolitan για το 2016*».

¹⁴ Η GMP [...].

- Skiaworld Investments Ltd, [...], όπως προαναφέρθηκε.
- Metropolitan Ιδιωτικό Πολυιατρείο ΙΚΕ, [...], η οποία λειτουργούσε ως πολυιατρείο, αλλά η οποία δεν ασκεί πλέον καμία εμπορική δραστηριότητα ([...]).

15. Το χαρτοφυλάκιο των εταιριών, στις οποίες τα κεφάλαια CVC κατέχουν αποκλειστικό ή κοινό έλεγχο και οι οποίες πραγματοποιούν κύκλο εργασιών στην Ελλάδα περιλαμβάνει επιχειρήσεις συσκευασίας, λογισμικού ασφαλείας Η/Υ, υπηρεσιών πληροφορικής, διαδικτυακών τουριστικών υπηρεσιών, κατασκευής πολυτελών ρολογιών, προϊόντων ομορφιάς, μονωτικών υλικών κ.α. Διευκρινίζεται ότι εκτός από την Hellenic Healthcare, τα κεφάλαια CVC δεν ελέγχουν καμία άλλη εταιρεία που να δραστηριοποιείται στην ελληνική αγορά παροχής υπηρεσιών υγείας σε οποιοδήποτε επίπεδο .

II.2 ΙΑΣΩ GENERAL ΓΕΝΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΧΟΛΑΓΟΥ Α.Ε.

16. Η εξαγοραζόμενη ΙΑΣΩ General Γενική Κλινική Χολαργού Α.Ε. με το διακριτικό τίτλο ΙΑΣΩ General Α.Ε. είναι ελληνική εταιρία, η οποία δραστηριοποιείται στον κλάδο παροχής υπηρεσιών υγείας στην Ελλάδα. Λειτουργεί το γενικό νοσοκομείο ΙΑΣΩ General στον Χολαργό Αττικής.

17. Σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, μητρική εταιρεία της ΙΑΣΩ General είναι η ΙΑΣΩ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ-ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ & ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ-ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ, ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ Α.Ε, η οποία κατέχει το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της εξαγοραζόμενης. Ως προς τις υπολειπόμενες μετοχές υπάρχει διασπορά καθόσον κατέχονται από περισσότερους μετόχους, κυρίως φυσικά πρόσωπα¹⁵.

18. Η ΙΑΣΩ General κατέχει το [...] % στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας ΙΑΣΩ Θεσσαλίας Γενική Κλινική Ιδιωτικό Μαιευτήριο Α.Ε, καθώς επίσης και ποσοστά μειοψηφίας στις εταιρίες ([...] %):

- Medstem Services – Υποστηρικτικές Υπηρεσίες Υγείας Α.Ε.
- Φιλοκτήτης Κέντρο Αποθεραπείας & Αποκατάστασης Α.Ε.
- ΙΑΣΩ Επιχειρήσεις Υγείας Α.Ε.
- ΙΑΣΩ Νοτίων Προαστίων Γενική Κλινική Ιδιωτικό Μαιευτήριο Α.Ε,

οι οποίες ανήκουν επίσης στον έλεγχο του Ομίλου ΙΑΣΩ.

19. Σημειώνεται ότι η συμφωνία μεταβίβασης αφορά μόνο το νοσοκομείο ΙΑΣΩ General, [...].

II.3 Κύκλοι Εργασιών των Συμμετεχουσών Επιχειρήσεων

20. Ο κύκλος εργασιών καθεμίας από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις στην υπό

¹⁵ Βλ. παράρτημα ΣΤ, στο οποίο καταγράφονται οι συνολικά [...] μέτοχοι (μεταξύ των οποίων η πωλήτρια και η εταιρία «[...]»), το οποίο επισυνάπτεται στην υπ' αριθ. πρωτ. 7507/18.12.2017 επιστολή της γνωστοποιούσας.

κρίση πράξης, κατά το τελευταίο οικονομικό έτος (χρήση 1.1.2016 - 31.12.2016), όπως προκύπτει από τις οικονομικές καταστάσεις τους και κατά δήλωση της γνωστοποιούσας, στην παγκόσμια και ελληνική αγορά, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 ν. 3959/2011, όπως ισχύει, είχε ως εξής:

Πίνακας 1: Κύκλοι εργασιών 2016 (σε ευρώ)

Εταιρίες	Παγκόσμια Αγορά	Ελληνική Αγορά
Δίκτυο CVC ^{16,17}	[...]	[...]
ΙΑΣΩ General ¹⁸	[...]	[...]
ΣΥΝΟΛΟ	[...]	[...]

Πηγή: Στοιχεία προσκομισθέντα από τη γνωστοποιούσα

III Η ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΡΑΞΗ - ΕΝΝΟΙΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

III.1 Χαρακτηρισμός της υπό κρίση πράξης

21. Κατά το άρθρο 5 παρ. 2 ν. 3959/2011, συγκέντρωση επιχειρήσεων πραγματοποιείται όταν προκύπτει μόνιμη μεταβολή του ελέγχου, μεταξύ άλλων στην περίπτωση κατά την οποία ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ελέγχουν ήδη τουλάχιστον μία επιχείρηση ή περισσότερες αποκτούν άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μιας ή περισσοτέρων άλλων επιχειρήσεων, με την αγορά τίτλων ή στοιχείων του ενεργητικού, με σύμβαση ή με άλλο τρόπο.

22. Συνεπώς, στην παρούσα περίπτωση, η εξαγορά από την HELLENIC HEALTHCARE του [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της ΙΑΣΩ GENERAL οδηγεί

¹⁶ Οι σχετικοί κύκλοι εργασιών του Ομίλου CVC συμπεριλαμβάνουν τα ποσά που αντιστοιχούν στον Όμιλο Περσεύς, έλεγχος επί του οποίου αποκτήθηκε από τα Κεφάλαια CVC [...], καθώς επίσης και τους σχετικούς κύκλους εργασιών του Ομίλου E-Travel Group, έλεγχος επί του οποίου αποκτήθηκε από τον Όμιλο CVC [...].

¹⁷ Τα εν λόγω ποσά προκύπτουν εξαιρουμένων των ποσών μηχανισμών επιστροφής Rebate & Claw back Στο πλαίσιο εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής σταθερότητας, την 23.7.2013 ψηφίστηκε ο νόμος 4172/2013 (ΦΕΚα'167/23.7.2013). Σύμφωνα με το άρθρο 100 του εν λόγω νόμου η μηνιαία δαπάνη του ΕΟΠΥΥ για διαγνωστικές εξετάσεις, νοσήλεια και φυσικοθεραπείες που παρέχονται από τους συμβεβλημένους ιδιώτες παρόχους υγείας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/12 των εγκεκριμένων πιστώσεων του προϋπολογισμού του. Για το υπερβάλλον ποσό τίθεται σε εφαρμογή αυτόματος μηχανισμός επιστροφών (clawback) από τους ιδιώτες παρόχους, υπολογιζόμενο σε εξαμηνιαία βάση, ως η διαφορά μεταξύ της προϋπολογισμένης και της πραγματικής δαπάνης. Περαιτέρω καθορίζεται και επιπλέον κλιμακούμενο ποσοστό επιστροφής (rebate) επί των οφειλών του ΕΟΠΥΥ για νοσήλεια, διαγνωστικές εξετάσεις και φυσιοθεραπείες των ασφαλισμένων του προς του συμβεβλημένου ιδιώτες παρόχους. Ως βάση υπολογισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των ανωτέρω, λαμβάνονται υπόψη το ύψος της μηνιαίας υποβολής δαπανών των παρόχων. Οι παραπάνω ρυθμίσεις είχαν αναδρομική εφαρμογή από την 1.1.2013 και η διάρκειά τους παρατάθηκε έως 31.12.2018.

¹⁸ Τα εν λόγω ποσά προκύπτουν εξαιρουμένων των ποσών μηχανισμών επιστροφής Rebate & Claw back.

σε απόκτηση του αποκλειστικού ελέγχου της τελευταίας από την HELLENIC HEALTHCARE και ως εκ τούτου συνιστά συγκέντρωση κατά την έννοια της παρ. 2 β) του άρθρου 5 ν. 3959/2011.

III.2 Αρμοδιότητα ΕΑ

23. Η παρούσα συγκέντρωση υπόκειται σε προηγούμενη γνωστοποίηση, καθώς εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 1 ν. 3959/2011¹⁹ και έχει εθνική διάσταση με βάση τους γνωστοποιηθέντες, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 ν. 3959/2011, όπως ισχύει, κύκλους εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων κατά το έτος 2016 στην ελληνική και παγκόσμια αγορά, οι οποίοι παρατίθενται συνοπτικά στον ανωτέρω πίνακα. Περαιτέρω, η παρούσα συγκέντρωση δεν έχει κοινοτική διάσταση, καθώς οι παγκόσμιοι κύκλοι εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων δεν υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια των άρθρων 1 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004²⁰. Ενόψει των ανωτέρω, η παρούσα γνωστοποίηση υποβλήθηκε αρμοδίως ενώπιον της ΕΑ.

III.3 Έλεγχος παραδεκτού, εμπροθέσμου και προσήκοντος της γνωστοποίησης

24. Το έντυπο γνωστοποίησης με αριθ. πρωτ. 7143 υπεβλήθη στην ΕΑ την 05.12.2017, ήτοι εντός τριάντα (30) ημερών από την υπογραφή της Σύμβασης ([...]), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3959/2011. Ως εκ τούτου, η εν λόγω γνωστοποίηση υποβλήθηκε εμπροθέσμως. Με την ως άνω γνωστοποίηση συνυποβλήθηκε το προβλεπόμενο στο άρθρο 45 παρ. 1 του ν. 3959/2011 παράβολο. Με το έντυπο γνωστοποίησης, η γνωστοποιούσα κοινοποίησε στην ΕΑ αντίτυπο του

¹⁹ Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 1: «Κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε τριάντα ημέρες από τη σύναξη συμφωνίας ή τη δημοσίευση προσφοράς ή ανταλλαγής ή την ανάληψη υποχρέωσης για την απόκτηση συμμετοχής, που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης, όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση κατά το άρθρο 10 ανέρχεται, στην παγκόσμια αγορά τουλάχιστον σε εκατόν πενήντα εκατομμύρια (150.000.000) ευρώ και δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, η καθεμία χωριστά, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ στην ελληνική αγορά».

²⁰ Βλ. άρθρο 1 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Συμβουλίου 139/2004 της 20.01.2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων («Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων»), ΕΕ L 024 της 29/01/2004, σελ. 1 – 22, σύμφωνα με το οποίο: «[...] 2. Μία συγκέντρωση έχει κοινοτική διάσταση όταν: α) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ και β) δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, εντός της Κοινότητας, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 250 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος. 3. Μία συγκέντρωση που δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια που προβλέπονται στην παράγραφο 2 έχει κοινοτική διάσταση, εφόσον: α) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ· β) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις σε κάθε ένα από τρία τουλάχιστον κράτη μέλη, υπερβαίνει τα 100 εκατομμύρια ευρώ· γ) σε κάθε ένα από τα τρία τουλάχιστον κράτη μέλη που λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς του στοιχείου β), δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν κάθε μία χωριστά συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 25 εκατομμυρίων ευρώ και δ) δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, εντός της Κοινότητας συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος».

φύλλου της ημερήσιας οικονομικής εφημερίδας πανελλαδικής κυκλοφορίας «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ» της 08.12.2017 (αριθ. φύλλου 26.518), στο οποίο δημοσίευσε την υπό κρίση πράξη. Το περιεχόμενο της ως άνω δημοσίευσης αναρτήθηκε στο διαδικτυακό τόπο της ΕΑ στις 08.12.2017, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 6 του ν. 3959/2011.

25. Κατά την εξέταση του φακέλου η Υπηρεσία έκρινε ότι το ανωτέρω έντυπο γνωστοποίησης δεν είχε συμπληρωθεί πλήρως, και ακολούθως απέστειλε την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7375/13.12.2015 επιστολή προς τη γνωστοποιούσα, βάσει των άρθρων 8 παρ. 11 και 38 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, στην οποία η γνωστοποιούσα απάντησε με την υπ' αριθ. πρωτ. 7507/18.12.2017 επιστολή της, οπότε η γνωστοποίηση κατέστη πλήρης και προσήκουσα. Ως εκ τούτου, η προθεσμία έκδοσης απόφασης της ΕΑ επί της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης παρέρχεται την 18.01.2017.

IV ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

IV.1 Σχετικές αγορές προϊόντων - υπηρεσιών

26. Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή/και υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται.

27. Η υπό εξέταση συγκέντρωση αφορά στη σχετική αγορά των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας. Σύμφωνα με προηγούμενη νομολογία της ΕΑ²¹, ο κλάδος των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας χωρίζεται σε τρεις επί μέρους αγορές:

- i. στην αγορά ιδιωτικών γενικών κλινικών,
- ii. στην αγορά μαιευτικών κλινικών και
- iii. στην αγορά διαγνωστικών κέντρων.

28. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Επ.) έχει επίσης εξετάσει το θέμα της οριοθέτησης της σχετικής αγοράς των υπηρεσιών υγείας²² και διακρίνει την αγορά γενικών κλινικών από αυτές των νευροψυχιατρικών κλινικών. Επιπλέον, σε προηγούμενη νομολογία²³ της η Ε.Επ. ή κατέδειξε την ύπαρξη πιθανής διάκρισης μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων νοσοκομειακών υπηρεσιών ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο κάθε χώρας και τις πηγές χρηματοδότησης της υγειονομικής περίθαλψης. Έτσι, για παράδειγμα, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου, η Ε.Επ. απεφάνθη ότι η αγορά των ιδιωτικών γενικών κλινικών αποτελεί διακριτή αγορά από εκείνη των υπηρεσιών υγείας του δημόσιου τομέα που παρέχονται μέσω του Βρετανικού Εθνικού

²¹ Βλ. ΕΑ 353/V/2007 και 412/V/2008.

²² Case COMP/M.5805, 3i/Vedici Groupe; Case COMP/M.5548, Barclays/RBS/Hillary; Case COMP/M.4367, APW/APSA/Nordic Capital/Capio; Case COMP/M.7309 Bridgpoint/EdRCP.

²³ Case COMP/M.4229, APHL/L&R/Netcare General Healthcare Group; Case COMP/M.4788 Rozier/BHS; Case COMP/M.6343 APAX/Kinetic Concepts.

Συστήματος Υγείας²⁴. Αντιθέτως, στη Γαλλία, παρόλο που η Ε.Επ. αφήνει ανοικτό τον τελικό ορισμό της σχετικής αγοράς, τονίζεται ότι ενδεχομένως ο διαχωρισμός των αγορών υπηρεσιών υγείας μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα να μην είναι δόκιμος, δεδομένου ότι οι ασθενείς είναι ελεύθεροι να επιλέξουν αν θα εξυπηρετηθούν από δημόσιο ή ιδιωτικό νοσοκομείο ανεξάρτητα από το τελικό κόστος των υπηρεσιών, αφού η χρηματοδότηση της υγειονομικής περίθαλψης παρέχεται από ασφαλιστικούς φορείς ανεξάρτητα από το αν οι υπηρεσίες παρέχονται από τον ιδιωτικό ή το δημόσιο τομέα²⁵.

29. Επιπροσθέτως, η Ε.Επ. δεν έχει καταλήξει αν είναι σκόπιμη περαιτέρω κατάτμηση της σχετικής αγοράς των γενικών κλινικών σε ειδικότερες κλινικές, όπως για παράδειγμα σε καρδιολογικές, παθολογικές, χειρουργικές κ.λπ.²⁶.

30. Όσον αφορά στον διαχωρισμό μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων υπηρεσιών υγείας, σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα²⁷, οι συνθήκες στην αγορά έχουν αλλάξει και πλέον οι ιδιωτικές κλινικές βρίσκονται «σε ευθύ ανταγωνισμό με τα δημόσια νοσοκομεία για τους ακόλουθους κυρίως λόγους:

- *«Η ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων στον ΕΟΠΥΥ και η έναρξη λειτουργίας του τελευταίου την 01.01.2012 δημιούργησε μια ενιαία αγορά πελατών του ΕΟΠΥΥ. Με βάση τη σύμβαση που υπεγράφη μεταξύ των ιδιωτικών κλινικών και του ΕΟΠΥΥ (όπως η σύμβαση αυτή εγκρίθηκε από τον ΕΟΠΥΥ και χρησιμοποιήθηκε από τον ΕΟΠΥΥ ως γενική συμφωνία), οι ιδιωτικές κλινικές που επιθυμούν να συμβληθούν με τον ΕΟΠΥΥ υποχρεούνται να το πράξουν για το σύνολο των κλινών και το σύνολο των τμημάτων τους, υποχρέωση η οποία έχει περιληφθεί σε όλες τις συμβάσεις μεταξύ ΕΟΠΥΥ και ιδιωτικών κλινικών. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη επέφερε μεγάλη διαφοροποίηση στην αγορά καθώς, μέχρι τότε, οι κλινικές συμβάλλονταν με τα ταμεία μόνο για συγκεκριμένες περιορισμένες υπηρεσίες.*
- *Παράλληλα με την έναρξη λειτουργίας του ΕΟΠΥΥ, τροποποιήθηκε και ο τρόπος χρέωσης των παρόχων προς τον ΕΟΠΥΥ καθώς υιοθετήθηκε ενιαίος τρόπος χρέωσης μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων νοσοκομείων με βάση τα Κλειστά Ενοποιημένα Νοσήλεια (Κ.Ε.Ν.). Έτσι, όλοι οι πάροχοι τιμολογούν τον ΕΟΠΥΥ με την ίδια τιμή για την ίδια υπηρεσία, ανταγωνιζόμενοι ευθέως μεταξύ τους. Μάλιστα, μετά και τη νομοθέτηση των μέτρων rebate και claw-back το έτος 2013, οι χρεώσεις των ιδιωτικών κλινικών υπολείπονται σημαντικά των αντίστοιχων των δημοσίων νοσοκομείων για την ίδια υπηρεσία.*
- *Απόδειξη των ανωτέρω αποτελεί το γεγονός ότι σήμερα όλες οι ιδιωτικές κλινικές είναι συμβεβλημένες με τον ΕΟΠΥΥ για το σύνολο των κλινών και*

²⁴ Case COMP/M.4367, APW/APSA/Nordic Capital/Capio; Case COMP/M.4229, APHL/L&R/Netcare General Healthcare Group.

²⁵ Case COMP/M.5805, 3i/Vedici Groupe.

²⁶ Case COMP/M.7309 Bridgepoint/EdRCP.

²⁷ Βλ. έντυπο γνωστοποίησης υπ' αριθ. πρωτ.7143/5.12.2017.

των τμημάτων τους, ενώ οι χρεώσεις προς τον ΕΟΠΥΥ σε ορισμένες κλινικές υπερβαίνουν το 80% του συνολικού τους τζίρου».

31. Επισημαίνεται ότι, ενώ πράγματι οι ιδιωτικές κλινικές παρέχουν πλέον υπηρεσίες και σε ασφαλισμένους του ΕΟΠΥΥ, το προφίλ των υπηρεσιών αυτών είναι πολύ διαφορετικό μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων νοσοκομείων. Στα δημόσια νοσοκομεία ο ΕΟΠΥΥ καλύπτει κατά κανόνα το σύνολο της δαπάνης, ενώ ο ασθενής έχει πολύ μικρή δυνατότητα να επιλέξει θεράποντα ιατρό και θέση νοσηλείας. Αντιθέτως, στα ιδιωτικά νοσοκομεία ο ΕΟΠΥΥ καλύπτει ένα μέρος μόνο της δαπάνης, με το υπόλοιπο να καλύπτεται από τον ασθενή, είτε με ίδιους πόρους είτε με επιπλέον ιδιωτική ασφάλιση, ενώ παρέχεται δυνατότητα επιλογής θεράποντος ιατρού και θέσης νοσηλείας, η οποία και επηρεάζει την τελική τιμή της παρεχόμενης υπηρεσίας.

32. Όσον αφορά στο ποσοστό του κύκλου εργασιών των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση που προέρχεται από τον ΕΟΠΥΥ, κατά τη γνωστοποιούσα, ο κύκλος εργασιών του ομίλου Περσεύς που προέρχεται από χρεώσεις στον ΕΟΠΥΥ ανήλθε το 2016, σε €[...], μετά από Rebates & Claw back, ήτοι σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων του ομίλου. Αντιστοίχως, ο κύκλος εργασιών από χρεώσεις στον ΕΟΠΥΥ μετά από Rebates & Claw back για το ΙΑΣΩ General ανήλθε στα €[...], το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων του νοσοκομείου. Συμπεραίνεται, επομένως, ότι η έκθεση σε χρεώσεις προς τον ΕΟΠΥΥ μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων νοσοκομείων είναι επί του παρόντος συστηματικά διαφορετική, δεδομένου ότι στα τελευταία αποτελεί τον κύριο ασφαλιστικό φορέα κάλυψης νοσοκομειακών δαπανών, ενώ στα ιδιωτικά αποτελεί συμπληρωματικό πυλώνα σε ένα ευρύτερο σύστημα κάλυψης δαπανών νοσηλείας.

33. Σύμφωνα με την άποψη της Υπηρεσίας σχετικά με το εν λόγω θέμα²⁸, δεν είναι ακόμα δυνατό να θεωρηθεί ότι η παροχή ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας είναι άμεσα εναλλάξιμη με εκείνη των δημοσίων υπηρεσιών υγείας, σε βαθμό που να επιτρέπει την κατάταξή τους στην ίδια σχετική αγορά. Αυτό συμβαίνει λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους πέραν και των αιτιών που προαναφέρθηκαν και αφορούν στην έκταση της συνεργασίας με τους διάφορους ασφαλιστικούς φορείς του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα. Τέτοια χαρακτηριστικά αφορούν για παράδειγμα στη διαφορά στον ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό, στην επιλογή θεραπόντων ιατρών από μέρους των ασθενών, στην ταχύτητα παροχής υπηρεσιών, στην τιμή των σχετικών υπηρεσιών κ.α.

34. Αναφορικά με το ενδεχόμενο περαιτέρω κατάτμησης της αγοράς των γενικών κλινικών ανά ειδικότητα, επισημαίνονται τα εξής:

- Ο κλάδος υγείας στην Ελλάδα, ανάλογα με το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών διακρίνεται στην **πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας** που περιλαμβάνει υπηρεσίες και πράξεις που διενεργούνται με σκοπό την πρόληψη και αποκατάσταση των βλαβών υγείας κυρίως σε εξωτερικά

²⁸ Βλ. ΕΑ 353/Υ/2007 και 412/Υ/2008.

ιατρεία νοσοκομείων, διαγνωστικά κέντρα, κέντρα αποθεραπείας – αποκατάστασης ημερήσιας νοσηλείας, φυσικοθεραπευτές, κ.α, στη **δευτεροβάθμια φροντίδα υγείας** που αφορά σε υπηρεσίες και πράξεις που διενεργούνται κυρίως εντός των τμημάτων των νοσοκομείων και ιδιωτικών κλινικών, στις μονάδες ψυχικής υγείας και στα κέντρα αποθεραπείας – αποκατάστασης κλειστής νοσηλείας και στην **τριτοβάθμια φροντίδα υγείας** που παρέχεται από εκείνα τα νοσοκομεία που διαθέτουν πληρότητα σε εξοπλισμό για την κάλυψη εξειδικευμένων καταστάσεων και ερευνών.

- Η δευτεροβάθμια φροντίδα υγείας περιλαμβάνει και τις ιδιωτικές κλινικές, οι οποίες διαχωρίζονται σε γενικές, ειδικές και μικτές. Οι γενικές είναι κλινικές, οι οποίες διαθέτουν οπωσδήποτε τμήματα νοσηλείας παθολογικού και χειρουργικού τομέα, οι ειδικές είναι κλινικές, οι οποίες διαθέτουν τμήματα νοσηλείας, αποκλειστικά μίας μόνο ειδικότητας και οι μικτές κλινικές, οι οποίες διαθέτουν τμήματα αμιγώς παθολογικού ή αμιγώς χειρουργικού τομέα.
- Στην Ελλάδα το 2015 λειτουργούσαν, σύμφωνα με την ICAP²⁹, [...] γενικές κλινικές, [...] μικτές και [...] ειδικές, εκ των οποίων [...] νευροψυχιατρικές, [...] μαιευτικές-γυναικολογικές κλινικές, [...] παθολογικές, [...] παιδιατρικές, [...] αντικαρκινικές, [...] οφθαλμολογικές, [...] χειρουργικές και από [...] για αφροδίσιες παθήσεις, για πνευμονολογικές παθήσεις, αποκατάστασης και ωτορινολαρυγγολογική.
- Ο κύκλος εργασιών που έγινε από τις γενικές κλινικές το 2016 ήταν [...] % στο σύνολο των ιδιωτικών κλινικών, εξαιρουμένων των μαιευτικών-γυναικολογικών κλινικών, ενώ ποσοστό [...] % αναλογούσε στις νευροψυχιατρικές κλινικές, καθώς και σε όλες τις άλλες κλινικές, ειδικές και μικτές και [...] % αναλογούσε στις κλινικές αποκατάστασης. Στην ευρύτερη αγορά υπηρεσιών ιδιωτικής υγείας, οι γενικές κλινικές καλύπτουν το [...] % του κύκλου εργασιών, τα διαγνωστικά και λοιπά κέντρα το [...] %, οι μαιευτικές κλινικές το [...] %, [...] % τα κέντρα αιμοκάθαρσης και γύρω στο [...] % οι νευροψυχιατρικές κλινικές, οι κλινικές αποκατάστασης και άλλες κλινικές.
- Οι συμμετέχουσες δραστηριοποιούνται μόνο στην αγορά των γενικών κλινικών και σύμφωνα με τα οικονομικά στοιχεία που κατέθεσαν³⁰ για την κατανομή των εσόδων τους μεταξύ όλων των ειδικών κλινικών δεν προκύπτει ότι κάποια από τα δύο νοσοκομεία εξειδικεύεται σε συγκεκριμένη ειδικότητα ή πάθηση.
- Οι μεγαλύτεροι ιατρικοί όμιλοι λειτουργούν γενικές κλινικές, διαγνωστικά κέντρα και ειδικές κλινικές. Ο όμιλος ΥΓΕΙΑ λειτουργεί μεταξύ άλλων γενική κλινική, διαγνωστικό κέντρο και μαιευτική-γυναικολογική-

²⁹ Κλαδική Μελέτη: Ιδιωτικές Υπηρεσίες Υγείας, ICAP, Σεπτέμβριος 2017.

³⁰ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7507/18.12.2017.

παιδιατρική κλινική. Ο όμιλος Ιατρικού Κέντρου διαθέτει [...] γενικές κλινικές και [...] γενική-μαιευτική κλινική και ο όμιλος Euromedica διαθέτει [...] γενικές, μαιευτικές και ψυχιατρικές κλινικές, [...] διαγνωστικά κέντρα, [...] οφθαλμολογικά κέντρα κ.α.

35. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι στο σύνολο των ιδιωτικών κλινικών, εξαιρουμένων των μαιευτικών-γυναικολογικών κλινικών και των νευροψυχιατρικών κλινικών, καθώς και κλινικών αποκατάστασης, που έχουν ήδη κριθεί ως διακριτές αγορές από την ελληνική και ευρωπαϊκή νομολογία, στην αγορά λειτουργούν γενικές κλινικές, οι οποίες καταλαμβάνουν πάνω από [...] % του κύκλου εργασιών, ενώ οι άλλες ειδικές κλινικές καταλαμβάνουν ποσοστό μικρότερο του [...] %. Ως εκ τούτου και δεδομένου ότι τα μέρη δραστηριοποιούνται μόνο στην αγορά των ιδιωτικών γενικών κλινικών, η σχετική αγορά στην παρούσα συγκέντρωση περιορίζεται στην παροχή υπηρεσιών υγείας ιδιωτικών γενικών κλινικών³¹.

IV.2 Σχετική γεωγραφική αγορά

36. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία προσφέρουν ή ζητούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις, υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σε αυτές.

37. Κατά τη γνωστοποιούσα³² και σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομολογία της ΕΑ, η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει όλη την ελληνική επικράτεια. Επιπλέον σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα «...στενότερη οριοθέτηση της γεωγραφικής αγοράς δεν θα αντανακλούσε ρεαλιστικά τη ζήτηση και τον τρόπο με τον οποίο επιλέγουν νοσοκομείο οι ασθενείς. Η επιλογή του νοσοκομείου γίνεται από τους ασθενείς πρωταρχικά βάσει του θεράποντος ιατρού τους, καθώς και της εξειδίκευσης και των εγκαταστάσεων του νοσοκομείου. Αυτό πρακτικά σημαίνει, για παράδειγμα, ότι ασθενείς που κατοικούν εκτός Αθηνών ή εκτός Αττικής, καθώς και στα νησιά, όπου υπάρχουν περιορισμένες ιατρικές υποδομές και εξειδίκευση, θα ταξιδεύουν για να λάβουν ιατρική περίθαλψη στο νοσοκομείο το οποίο θεωρούν καταλληλότερο για την πάθησή τους, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους ανωτέρω παράγοντες (θεράπων ιατρός και δυναμικότητα νοσοκομείου) και πολύ λιγότερο την τοποθεσία του νοσοκομείου. Περαιτέρω, τόσο το Metropolitan όσο και το ΙΑΣΩ General παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες, οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες σε άλλα μέρη της Ελλάδος (όπως PET-CT, ακτινοθεραπεία, radiosurgery, ρομποτική γενική χειρουργική, ορθοπεδική χειρουργική, υψηλής ακρίβειας εξοπλισμό απεικόνισης μαγνητικού συντονισμού (MRI) κλπ.) αλλά κυρίως στην Αττική και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στη Θεσσαλονίκη. Επίσης, αμφότερα τα μέρη συνεργάζονται με αρκετούς διακεκριμένους γιατρούς, οι οποίοι προσελκύουν πελατεία από ολόκληρη τη χώρα λόγω των ικανοτήτων τους, των επιτευγμάτων τους και της φήμης τους. Επειδή η Αττική συγκεντρώνει περίπου το ήμισυ

³¹ Σε κάθε περίπτωση, μια ευρύτερη οριοθέτηση της οικείας αγοράς δεν θα διαφοροποιούσε τις τυχόν επιδράσεις της υπό κρίσης συναλλαγής στον ανταγωνισμό.

³² Βλ. έντυπο γνωστοποίησης υπ' αριθ. πρωτ. 7143/5.12.2017.

του πληθυσμού της χώρας, είναι φυσικό ότι οι περισσότεροι διακεκριμένοι γιατροί βρίσκονται κοντά στην πρωτεύουσα. Όσον αφορά την παροχή ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας, αυτό αντανακλάται στο γεγονός ότι τα νοσοκομεία που βρίσκονται στην Αττική παράγουν περίπου το [...] % του συνολικού κύκλου εργασιών των ιδιωτικών κλινικών της χώρας».

38. Σύμφωνα με την έρευνα της ICAP, η πλειοψηφία των ιδιωτικών κλινικών βρίσκεται συγκεντρωμένη στην περιφέρεια της Αθήνας και ακολουθεί η περιφέρεια της Θεσσαλονίκης. Συγκεκριμένα, το 2015 στην περιφέρεια Αττικής, οι κλίνες των ιδιωτικών θεραπευτηρίων ήταν [...], οι οποίες αντιστοιχούσαν στο [...] % του συνόλου των ιδιωτικών κλινικών της χώρας. Επιπλέον, βάσει της ίδιας μελέτης οι επιχειρηματικοί όμιλοι στο χώρο της υγείας δραστηριοποιούνται κυρίως στην Αθήνα, επιδιώκοντας να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας κυρίως με την ίδρυση διαγνωστικών κέντρων.

39. Λαμβάνοντας υπόψη και τα ανωτέρω, στην παρούσα συγκέντρωση, ως σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Στενότερος ορισμός της σχετικής αγοράς (και συγκεκριμένα περιορισμός της στο Νομό Αττικής) δεν κρίνεται σκόπιμος, αφενός διότι αρκετές επιχειρήσεις του κλάδου διατηρούν μονάδες σε άλλους Νομούς, αφετέρου γιατί οι επιχειρήσεις ικανοποιούν ζήτηση για υπηρεσίες υγείας από όλη την ελληνική επικράτεια.

V. ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ - ΕΠΗΡΕΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

40. Ως «επηρεαζόμενη αγορά» νοείται: α) Κάθε σχετική αγορά στην οποία ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες δύο ή περισσότερες από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, εφόσον εκτιμάται ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει σε συνολικό μερίδιο στην αγορά αυτή ύψους τουλάχιστον 15% (η περίπτωση αφορά οριζόντιες σχέσεις), καθώς και β) Κάθε σχετική αγορά στην οποία ασκεί επιχειρηματικές δραστηριότητες οποιαδήποτε συμμετέχουσα επιχείρηση και βρίσκεται σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας του προϊόντος σε σχέση με την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται άλλη συμμετέχουσα επιχείρηση, και οποιοδήποτε από τα ατομικά ή συνδυασμένα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων αυτών, σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας, ανέρχεται σε 25% τουλάχιστον, ανεξάρτητα αν μεταξύ των μερών υφίσταται σχέση προμηθευτή/πελάτη (η περίπτωση αφορά τις κάθετες σχέσεις)

41. Κατά τα ανωτέρω, η σχετική αγορά προϊόντος που αφορά την παρούσα συγκέντρωση είναι αυτή των ιδιωτικών γενικών κλινικών. Σύμφωνα με την προαναφερθείσα μελέτη της ICAP για τις ιδιωτικές υπηρεσίες υγείας που προσκόμισε η γνωστοποιούσα³³, τα συνολικά έσοδα του κλάδου στην αγορά ιδιωτικών γενικών

³³ Διορθωμένη για τους κύκλους εργασιών της Περσεύς μετά τα ποσά που αντιστοιχούν στους μηχανισμούς επιστροφής Rebate & Claw back.

κλινικών ανέρχονται σε €[...]³⁴ για το έτος 2016. Τα μερίδια αγοράς βάσει των σχετικών κύκλων εργασιών που προκύπτουν για τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου είναι τα εξής:

Γενικές Ιδιωτικές Κλινικές	2016
ΙΑΤΡΙΚΟ ΑΘΗΝΩΝ Ε.Α.Ε.	[15-25]%
ΥΓΕΙΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ & ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	[15-25]%
ΠΕΡΣΕΥΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ Α.Ε.	[10-15]%
EUROMEDICA Α.Ε.	[5-10]%
ΚΛΙΝΙΚΗ ΑΓΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ - ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.	[5-10]%
ΕΥΡΩΚΛΙΝΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	[5-10]%
ΙΑΣΩ GENERAL Α.Ε.	[0-5]%
ΗΜΙΘΕΑ Α.Ε. - ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ & ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΣΥΝΑΦΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (ΕΡΡΙΚΟΣ ΝΤΥΝΑΝΤ)	[0-5]%
ΔΡΑΓΙΝΗ, Ε. Δ., Α.Ε. (MEDITERANEO)	[0-5]%
ΒΙΟΚΛΙΝΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	[0-5]%

Πηγή ICAP: Ιδιωτικές Υπηρεσίες Υγείας, Σεπτέμβριος 2017

42. Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι το μερίδιο της Περσεύς είναι [10-15]% και της ΙΑΣΩ General [0-5]%. Επομένως το άθροισμα των μεριδίων μετά από την ολοκλήρωση της συναλλαγής θα είναι [15-25]%, οριακά πάνω από το κρίσιμο 15%. Κατά τη γνωστοποιούσα, η μελέτη υπερεκτιμά τα μερίδια των δύο επιχειρήσεων (με αποτέλεσμα το τελικό συνολικό μερίδιο να είναι μικρότερο του 15%), δεδομένου ότι δεν υπολογίζεται στο συνολικό κύκλο εργασιών της σχετικής αγοράς της παρούσας ο κύκλος εργασιών που πραγματοποιείται από τα τρία μεγαλύτερα μαιευτήρια της χώρας (ΙΑΣΩ, ΡΕΑ και ΜΗΤΕΡΑ), τα οποία έχουν και άδεια γενικής κλινικής, ενώ εκτιμάται από τη γνωστοποιούσα ότι 30% έως 50% του κύκλου εργασιών τους προέρχεται από την παροχή γενικών υπηρεσιών υγείας και όχι μαιευτικών υπηρεσιών.

³⁴ Με βάση την κλαδική μελέτη της ΣΤΟΧΑΣΙΣ (Κλαδική Μελέτη, Ιδιωτικές Υπηρεσίες Υγείας, Σεπτέμβριος 2017) που επίσης κοινοποίησε στην Υπηρεσία η γνωστοποιούσα, το συγκεκριμένο νούμερο υπολογίζεται σε περίπου €[...] εκατομμύρια για το 2016 και επομένως οδηγεί σε μικρότερα μερίδια αγοράς για την Περσεύς και την ΙΑΣΩ GENERAL.

43. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι, επειδή το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών εταιριών στην σχετική αγορά της παρούσας ανέρχεται σε τιμή οριακά άνω του κρίσιμου 15%, το συμπέρασμα σχετικά με την «επηρεαζόμενη αγορά» καθίσταται εξαιρετικά «ευαίσθητο» σε διαφοροποιήσεις ανάλογα με την μεθοδολογία υπολογισμού του συνολικού κύκλου εργασιών του κλάδου. Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν ληφθεί υπ' όψη η αυστηρότερη εκτίμηση σχετικά με τον συνολικό κύκλο εργασιών που οδηγεί στα υψηλότερα δυνατά μερίδια του παραπάνω πίνακα (βλ. ICAP), το μερίδιο του ΙΑΣΩ General δεν είναι αρκετά σημαντικό, ώστε να αλλάξει η θέση του ομίλου Περσεύς στην αγορά μετά την ολοκλήρωση της συναλλαγής και θα παραμείνει στην τρίτη θέση στην αγορά με συνολικό μερίδιο [15-25] % έναντι των βασικών ανταγωνιστών του, οι οποίοι είναι το Ιατρικό Αθηνών με μερίδιο [15-25]% και το Υγεία με μερίδιο αντίστοιχα [15-25]%³⁵.

44. Επιπλέον, η αγορά παρουσιάζει μια κινητικότητα τα τελευταία χρόνια με εξαγορές, όπως την εξαγορά του Ερρίκος Ντυνάν από την Ημίθεα Α.Ε., με επενδυτικές πρωτοβουλίες, με τη ΒΙΟΙΑΤΡΙΚΗ, την Affidea Ιατρικό Χανίων και την Euromedica να προβαίνουν σε νέες επενδύσεις σε τεχνολογία αιχμής και κινήσεις αναβάθμισης των υπηρεσιών τους και το Ιατρικό Αθηνών να προχωράει στην αναδιάρθρωση των δανείων του, ενώ αναμένεται και η εισαγωγή ξένων επενδυτών στους μεγάλους ομίλους.

45. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων του κλάδου ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας είναι έντονος τα τελευταία χρόνια δεδομένου ότι έχει περιοριστεί το μέγεθος της εξεταζόμενης αγοράς. Ειδικότερα, ο ανταγωνισμός μεταξύ ίσης δυναμικότητας και μεγέθους επιχειρήσεως εστιάζεται στην ποιότητα και το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών, στον ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό, στην προσαρμογή στις τεχνολογικές και ιατρικές εξελίξεις, την τιμολογιακή πολιτική και τους εναλλακτικούς τρόπους πληρωμής, καθώς και στα πακέτα προσφορών, στην ταχύτητα εξυπηρέτησης, στη δυνατότητα πρόσβασης – γεωγραφική κάλυψη και στη συνεργασία με ασφαλιστικούς φορείς.

46. Εξετάζοντας την επιρροή της υπό κρίση πράξης στο βαθμό συγκέντρωσης στην αγορά, η ΓΔΑ προχώρησε στον υπολογισμό του δείκτη συγκέντρωσης *Herfindahl-Hirschman* (HHI)³⁶. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της, ο δείκτης HHI ανέρχεται με βάση τα στοιχεία του 2016, σε 1.109,80 και σε 1.209,27 μονάδες πριν και μετά την υπό κρίση πράξη αντίστοιχα.

³⁵ Στην περίπτωση όπου η οριοθέτηση της υπό κρίσης σχετικής αγοράς προϊόντος ήταν ευρύτερη με την συμπερίληψη σε αυτή εξειδικευμένων και δημόσιων κλινικών κατά τα αναφερόμενα στην Ενότητα IV.1 ανωτέρω, τότε, ενδεχομένως, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών εταιριών να ήταν ακόμη μικρότερα και η σχετική αγορά των ιδιωτικών γενικών κλινικών να μην θεωρούταν ως επηρεαζόμενη αγορά της παρούσας.

³⁶ Ο δείκτης HHI υπολογίζεται ως $HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2$. Εν προκειμένω, ο δείκτης HHI υπολογίστηκε με βάση τα μερίδια που προσκόμισε η γνωστοποιούσα για το 2016 σε αξία και περιλαμβάνει το **93,53% της αγοράς**.

47. Ο δείκτης ΗΗΙ, τόσο πριν όσο και μετά την υπό κρίση πράξη, κυμαίνεται μεταξύ 1.000 και 2.000 μονάδων, επίπεδο συγκέντρωσης χαμηλό³⁷. Η δε αύξηση του δείκτη κατά 99,5 μονάδες, ήτοι περίπου 9%, είναι μικρότερη των 250 μονάδων και ως εκ τούτου δεν δημιουργεί ανησυχία για την ανάκυψη προβλημάτων ανταγωνισμού³⁸. Κατά συνέπεια, οι συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά των ιδιωτικών γενικών κλινικών δεν αναμένεται να μεταβληθούν σημαντικά ως συνέπεια της εξεταζόμενης συγκέντρωσης.

VI. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

48. Κατά το άρθρο 8 παρ. 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, «*Η Επιτροπή Ανταγωνισμού εξετάζει τη γνωστοποιούμενη συγκέντρωση μόλις υποβληθεί η σχετική γνωστοποίηση*». Ουσιαστικό κριτήριο ελέγχου των συγκεντρώσεων αποτελεί, κατά το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 3959/2011, ο σημαντικός ή μη περιορισμός του ανταγωνισμού ως αποτέλεσμα της υπό κρίση συγκέντρωσης στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό τμήμα της, και ιδίως με την δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης³⁹.

49. Κατά κανόνα, μία συγκέντρωση με επιπτώσεις **μη συντονισμένης συμπεριφοράς** θα εμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης από μία και μόνη επιχείρηση, η οποία θα έχει συνήθως αισθητά μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς από τον επόμενο σε μέγεθος ανταγωνιστή μετά τη συγκέντρωση⁴⁰, ενώ η έννοια της δεσπόζουσας θέσης έχει εφαρμοστεί και σε ολιγοπωλιακή διάρθρωση αγοράς σε περιπτώσεις συλλογικής δεσπόζουσας θέσης⁴¹.

50. Αναλυτικότερα, μία οριζόντια συγκέντρωση μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό σε μία αγορά με την απομάκρυνση σημαντικών ανταγωνιστικών πιέσεων σε έναν ή περισσότερους παίκτες, οι οποίοι ακολούθως έχουν αυξημένη δύναμη στην αγορά, χωρίς να καταφύγουν σε συντονισμό της συμπεριφοράς τους⁴². Η πλέον άμεση επίπτωση μίας συγκέντρωσης στην αγορά είναι η απώλεια του ανταγωνισμού μεταξύ των μερών, ενώ οι επιχειρήσεις που δεν συμμετέχουν στη συγκέντρωση και δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά μπορούν επίσης να

³⁷ Ο δείκτης ΗΗΙ κυμαίνεται από μια τιμή που προσεγγίζει το μηδέν (στην περίπτωση μιας τέλει ανταγωνιστικής αγοράς) μέχρι το 10.000 (σε περίπτωση καθαρού μονοπωλίου).

³⁸ «Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων», (παρ. 19).

³⁹ Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων (2004/C 31/03) «*Η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη κάθε σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού που ενδέχεται να προκληθεί από τη συγκέντρωση. Η δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης αποτελεί την κυριότερη μορφή αυτού του περιορισμού του ανταγωνισμού*».

⁴⁰ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Επ. για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, ό.π., παρ. 25.

⁴¹ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές της Ε.ΕΠ. για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, ό.π., Προοίμιο, παρ. 1 επ.

⁴² Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Επ. για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, ό.π., παρ. 22(α).

επωφεληθούν από τη μείωση της ανταγωνιστικής πίεσης που προκύπτει από τη συγκέντρωση, δεδομένου ότι η αύξηση των τιμών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ενδέχεται να στρέψει ένα μέρος της ζήτησης προς τις ανταγωνίστριές τους, οι οποίες με τη σειρά τους μπορεί να αυξήσουν επικερδώς τις τιμές τους. Ο περιορισμός αυτών των ανταγωνιστικών πιέσεων θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές αυξήσεις τιμών στη σχετική αγορά.

51. Επιπλέον, οι συγκεντρώσεις στο πλαίσιο ολιγοπωλιακών αγορών, που συνεπάγονται κατάργηση σημαντικών ανταγωνιστικών πιέσεων που ασκούσαν προηγουμένως μεταξύ τους τα μέρη, σε συνδυασμό με τη μείωση της ανταγωνιστικής πίεσης επί των υπολοίπων ανταγωνιστών μπορεί, ακόμη και αν υπάρχει ελάχιστη πιθανότητα συντονισμού μεταξύ των μελών του ολιγοπωλίου, να οδηγήσουν επίσης σε σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού⁴³. Συχνά η συγκέντρωση, εκ της οποίας προκύπτουν μη συντονισμένα αποτελέσματα περιορίζει τον ανταγωνισμό με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης, η οποία κατά κανόνα θα έχει σημαντικά μεγαλύτερο μερίδιο από τον επόμενο ανταγωνιστή μετά τη συγκέντρωση. Συνεπώς, η Επιτροπή αξιολογεί κατά πόσον οι μεταβολές που επέρχονται λόγω της οριζόντιας συγκέντρωσης θα οδηγήσουν σε αποτέλεσμα σημαντικής παρεμπόδισης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης:

- i. καταργώντας σημαντικές ανταγωνιστικές πιέσεις σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες ως εκ τούτου θα έχουν αυξημένη ισχύ στην αγορά, χωρίς να καταφύγουν σε συντονισμό της συμπεριφοράς τους (επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς) ή
- ii. μεταβάλλοντας τη φύση του ανταγωνισμού ούτως ώστε επιχειρήσεις που προηγουμένως δεν συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους, τώρα είναι πολύ πιθανότερο να συντονίζουν και να αυξάνουν τις τιμές ή με άλλο τρόπο να βλάπτουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Μια συγκέντρωση μπορεί επίσης να καταστήσει τον συντονισμό ευκολότερο, σταθερότερο ή αποτελεσματικότερο για τις επιχειρήσεις που συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους και πριν από τη συγκέντρωση ιδίως ως αποτέλεσμα δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης (επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς)^{44, 45}.

⁴³ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές, ό.π. παρ. 24 επ. Βλ. επίσης σχετικά *M. Rosenthal/S. Thomas*, *European Merger Control*, 2010, σελ. 116 επ.

⁴⁴ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές, ό.π. παρ. 22 και παρ. 23, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή αξιολογεί κατά πόσον οι μεταβολές που επέρχονται λόγω της συγκέντρωσης θα οδηγήσουν σε οποιοδήποτε από τα αποτελέσματα αυτά (συντονισμένης ή μη συντονισμένης συμπεριφοράς) και κατά την αξιολόγηση της συγκεκριμένης πράξης μπορεί να κρίνεται σκόπιμο να εξετασθούν και οι δύο περιπτώσεις επιπτώσεων.

⁴⁵ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές, ό.π. παρ. 40 επ. και *M. Rosenthal/S. Thomas*, ό.π. π., σελ. 133 επ.

52. Στην συγκέντρωση της παρούσας τα μέρη είναι πραγματικοί ανταγωνιστές αφού δραστηριοποιούνται στην ίδια σχετική αγορά, αυτή των ιδιωτικών γενικών κλινικών, και συνεπώς η εν λόγω συγκέντρωση συνιστά οριζόντια συγκέντρωση.

53. Η προτεινόμενη συναλλαγή σε κάθε περίπτωση δεν θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη δομή της σχετικής αγοράς και κατά συνέπεια δεν θα επηρεάσει το επίπεδο ανταγωνισμού, δεδομένου ότι τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση εταιριών στις επιμέρους σχετικές αγορές της ελληνικής επικράτειας κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα, το μερίδιο της Περσεύς είναι [10-15]% και της ΙΑΣΩ General [0-5]%. Επομένως το άθροισμα των μεριδίων μετά από την ολοκλήρωση της συναλλαγής θα είναι [15-25]%, οριακά πάνω από το κρίσιμο 15%.

54. Συνεπώς, δεδομένου ότι το μερίδιο του ΙΑΣΩ General δεν είναι σημαντικό, ο όμιλος Περσεύς δεν θα ισχυροποιηθεί ιδιαίτερα στη σχετική αγορά ως συνέπεια της παρούσας συναλλαγής, αφού θα συνεχίσει να βρίσκεται στην τρίτη θέση μεταξύ των ανταγωνιστών του με συνολικό μερίδιο [15-25]%, ενώ οι βασικοί ανταγωνιστές του, οι οποίοι είναι το Ιατρικό Αθηνών με μερίδιο [15-25]% και το Υγεία με μερίδιο αντίστοιχα [15-25]% θα παραμείνουν στην πρώτη και δεύτερη θέση αντίστοιχα. Επομένως, η μεταβολή του μεριδίου αγοράς που θα επέλθει από την παρούσα εξαγορά ([0-5]%) δεν αξιολογείται ικανή να επιφέρει σημαντική μεταβολή της δομής της σχετικής αγοράς και παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

55. Επιπροσθέτως, κατά τα προεκτεθέντα, ασκείται πραγματικός ανταγωνισμός από έναν σημαντικό αριθμό ανταγωνιστριών επιχειρήσεων με αποτέλεσμα να υφίστανται ανταγωνιστικές πιέσεις και κατά συνέπεια υφίστανται σημαντικές εναλλακτικές δυνατότητες επιλογής (βλ. ανωτέρω Ενότητα υπό τον τίτλο «ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ-ΕΠΗΡΕΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ»). Συνεπώς, η συγκέντρωση στην παρούσα δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στην εν λόγω σχετική αγορά.

56. Περαιτέρω, στην παρούσα υπόθεση δεν επέρχονται κάθετες επιπτώσεις από την υπό εξέταση πράξη. Η εταιρία GMP, [...] ⁴⁶, δεν ενεργεί ως προμηθευτής, αλλά, σύμφωνα με πάγια πρακτική στην Ελληνική αγορά, προμηθεύεται η ίδια τα ιατρικά υλικά, τα οποία εν συνεχεία διοχετεύει στο νοσοκομείο και συνεπώς ουσιαστικά διαχειρίζεται τον ιατρικό εξοπλισμό. Δεν έχει με άλλα λόγια παραγωγική, εισαγωγική δραστηριότητα και δεν τίθεται θέμα αξιολόγησης του ενδεχόμενου η υπό εξέταση γνωστοποιηθείσα πράξη να έχει ως αποτέλεσμα τον αντι-ανταγωνιστικό αποκλεισμό από την σχετική αγορά υφιστάμενων ή δυνητικών ανταγωνιστών, ιδίως μέσω της δυσχέρασης ή εξάλειψης της πρόσβασης αυτών σε εισροές, με συνέπεια να μειώνεται με τον τρόπο αυτό η ικανότητα και τα κίνητρα των εν λόγω εταιριών να ανταγωνισθούν στην αγορά.

57. Επίσης, αξιολογείται η τυχόν δημιουργία **συντονισμένων αποτελεσμάτων** στη σχετική αγορά της παρούσας, με μεταβολή, λόγω της συγκέντρωσης, της φύσης

⁴⁶ Βλ. έντυπο γνωστοποίησης υπ' αριθ. πρωτ. 7143/5.12.2017.

του ανταγωνισμού, ούτως ώστε, επιχειρήσεις που προηγουμένως δεν συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους, μετά τη συναλλαγή είναι ενδεχομένως να συντονίζουν τη συμπεριφορά τους και να αυξάνουν τις τιμές ή με άλλο τρόπο να βλάπτουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό⁴⁷.

58. Εν προκειμένω, παρόλο που διαφαίνεται μια μείωση του αριθμού των μεγαλύτερων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην σχετική αγορά της παρούσας⁴⁸, ως συνέπεια της παρούσας πράξης, ωστόσο η εν λόγω μείωση δεν μπορεί να διευκολύνει το συντονισμό, δεδομένου ότι η σχετικά αγορά των ιδιωτικών γενικών κλινικών δεν παρουσιάζει χαρακτηριστικά oligopolίου, λόγω της προαναφερόμενης δραστηριοποίησης, κατά κανόνα, πληθώρας ανταγωνιστριών επιχειρήσεων. Το τελευταίο συμπέρασμα ενισχύεται αν λάβουμε υπόψη μας την άποψη της γνωστοποιούσας και συμπεριλάβουμε στο συνολικό κύκλο εργασιών της σχετικής αγοράς της παρούσας το 30% έως 50% του κύκλου εργασιών που πραγματοποιείται από τα τρία μεγαλύτερα μαιευτήρια της χώρας (ΙΑΣΩ, ΡΕΑ και ΜΗΤΕΡΑ) και προέρχεται από την παροχή γενικών υπηρεσιών υγείας και όχι μαιευτικών υπηρεσιών⁴⁹.

59. Σημειώνεται περαιτέρω, ότι το οικονομικό περιβάλλον για τον τυχόν συντονισμό είναι αρκετά περίπλοκο (μεγάλος αριθμός τιμών, εκπτώσεων, προσφορών κ.λπ. σε μία αγορά με πολλές και διαφοροποιημένες ποιοτικά υπηρεσίες, πολύπλοκο καθεστώς χρηματοδότησης από ασφαλιστικούς φορείς κ.ο.κ.). Εξάλλου, όπως προεκτέθηκε, διαγράφεται ένα πλαίσιο κινητικότητας και εισόδου νέων επενδυτών στην υπό εξέταση σχετική αγορά. Από τα στοιχεία του φακέλου επίσης δεν προκύπτουν ιδιαίτεροι και μόνιμοι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ των δραστηριοποιούμενων στη σχετική αγορά επιχειρήσεων, που να πιθανολογείται ότι θα οδηγήσουν στη δημιουργία ενός μηχανισμού συντονισμού⁵⁰ και επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση αποκλίσεων από τους όρους συντονισμού

⁴⁷ Συγχωνεύσεις σε αγορές που παρουσιάζουν υψηλό βαθμό συγκέντρωσης μπορεί να εμποδίσουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, με τη δημιουργία ή την ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, επειδή αυξάνουν την πιθανότητα συντονισμού της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων με τον τρόπο αυτό και αύξησης των τιμών, ακόμα και χωρίς προσφυγή σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 1 ν. 3959/2011 ή 101 ΣΛΕΕ. Βλ. σχετικά Κατευθυντήριες γραμμές, ό.π., παρ. 39. Βλ. επίσης *M. Rosenthal/S. Thomas*, ό. π., σελ. 134-135.

⁴⁸ Από 10 γίνονται 9 μεγαλύτερες επιχειρήσεις σύμφωνα με τον Πίνακα της Ενότητας V, παρ. 41 της παρούσας.

⁴⁹ Βλ. σχετικά Ενότητα V, παρ. 42 της παρούσας.

⁵⁰ Κατάσταση συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως παρακωλύουσα σε σημαντικό βαθμό τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς ή σε σημαντικό τμήμα αυτής μπορεί να προκύψει κατόπιν μιας συγκεντρώσεως όταν, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών της οικείας αγοράς και της μεταβολής που θα επιφέρει στα χαρακτηριστικά της η πραγματοποίηση της συγκεντρώσεως, η τελευταία θα έχει ως αποτέλεσμα ότι κάθε μέλος του οικείου oligopolίου, συνειδητοποιώντας τα κοινά συμφέροντα, θα θεωρούσε δυνατό, οικονομικά ορθολογικό και, επομένως, προτιμητέο να υιοθετεί διαρκώς την ίδια γραμμή δράσεως στην αγορά με σκοπό να πωλεί σε τιμές υψηλότερες από τις ανταγωνιστικές, χωρίς να χρειάζεται να συνάψει συμφωνία ή να ακολουθήσει εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, και χωρίς οι σημερινοί ή οι μελλοντικοί ανταγωνιστές ή ακόμη οι πελάτες και οι καταναλωτές να μπορούν να αντιδράσουν αποτελεσματικά. Βλ. ανωτ. ΔΕΕ *Imprala*, ό.π., σκ. 122.

60. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι, παρότι ο βαθμός της συγκέντρωσης στην σχετική αγορά της παρούσας αυξάνεται οριακά, κατά 9% σε σχέση με τον αντίστοιχο βαθμό πριν την συγκέντρωση, η αύξηση που προκύπτει από την παρούσα πράξη, δεν πρόκειται, αφ' εαυτής, να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενδυνάμωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης⁵¹. Βάσει όλων των ανωτέρω, υπό τις συνθήκες της παρούσας συγκέντρωσης, δεν καταδεικνύεται ότι αυτή θα μεταβάλει ουσιωδώς τις συνθήκες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά με τη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

61. Συμπερασματικά, ως αποτέλεσμα της παρούσας συγκέντρωσης δεν θα επέλθει ουσιαστική μεταβολή στη διάρθρωση της σχετικής αγοράς των ιδιωτικών γενικών κλινικών, τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό και τις εναλλακτικές δυνατότητες επιλογής προμηθευτών και επομένως εκτιμάται ότι η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να επηρεάσει αισθητά ή να περιορίσει τον ανταγωνισμό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Τμήμα το οποίο συγκροτήθηκε με την από 20.12.2017 κλήρωση (αριθ. συνεδρ. 81), ομόφωνα εγκρίνει, κατ' άρθρο 8 παρ. 3 του ν. 3959/2011, την από 05.12.2017 (υπ' αριθ. πρωτ. 7143) γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση που αφορά στην απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου από την εταιρία «HELLENIC HEALTHCARE S.A.R.L.» της εταιρίας «ΙΑΣΩ GENERAL-ΓΕΝΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΧΟΛΑΡΓΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», δεδομένου ότι η εν λόγω συγκέντρωση, παρότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 6 ν. 3959/2011, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές στις οποίες αφορά.

Η απόφαση εκδόθηκε την **17η Ιανουαρίου 2018**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93/Α'/20.04.2011).

Η Προεδρεύουσα

Ο Συντάκτης της Απόφασης

Παναγιώτης Φώτης

Άννα Νάκου

Η Γραμματέας

Ευαγγελία Ρουμπή

⁵¹ Βλ. σχετικά Ενότητα V, παρ. 46-47 της παρούσας.